โรงเรียนเกษตรกร
(Farmer Field School : FFS)

คือ กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกร จากการปฏิบัติจริง เริ่มตั้งแต่การวางแผน สำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง และพิสูจน์ทราบ ตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว

เริ่มต้น จากการวิเคราะห์ปัญหา โดยการจัดทำ ปฏิทินพืช (Crop Calendar) เพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติของเกษตรกร และสภาพปัญหา นำสู่การกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ

ตัวอย่าง ปฏิทินการปลูกข้าว พันธุ์ ปทุมธานี 1

แปลงเรียนรู้และแปลงพิสูจน์ทราบ

เป็นแปลงปฏิบัติในโรงเรียนเกษตรกร เพื่อใช้ในการศึกษา ทดสอบ เปรียบเทียบ ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว

ทั้ง 2 แปลง มีการปฏิบัติเหมือนกัน จะแตกต่างกันที่ วิธีการป้องกันและควบคุมศัตรูพืช

ตัวอย่าง การสำรวจวิเคราะห์ระบบนิเวศในนาข้าว

พันธุ์ข้าว ปทุมธานี 1 หว่าน วันที่ 16 พ.ค. 63
อายุข้าว 77 วัน วันที่สำรวจ 1 ส.ค. 63
เวลาที่สำรวจ 9.00 น. ต้นข้าวสูง 24 ซม. ใบยาว 43 ซม.
รากยาว 35 ซม. จำนวนแตกกอ 11 ต้น
ระดับน้ำ 3 ซม. สภาพอากาศ ครึ้ม แดดอ่อน

ศัตรูพืช
- หนอนกอข้าว 1 ตัว
- รวมทั้งหมด 1 ตัว

ศัตรูธรรมชาติ
- แมลงปอเข็ม 3 ตัว
- ด้วงเต่าสีส้ม 1 ตัว
- ด้วงดิน 2 ตัว
- แตนเบียน 1 ตัว
- รวมทั้งหมด 7 ตัว

สถานการณ์ทั่วไป
- พบข้าวในแปลงนากำลังออกดอก

การจัดการ
- ปล่อยไปตามธรรมชาติ

หากมีปัญหา/ข้อสงสัย ควรจัดทำแปลงพิสูจน์ทราบ

ศึกษาทดสอบ
- อัตราการปลูก
- การใช้ชีวภัณฑ์
- การใช้ปุ๋ย เป็นต้น

เรียนรู้เพิ่มเติมจากการทำ **สวนแมลง (Insect Zoo)**

AESA
(Agro - ecosystem analysis)

การวิเคราะห์ระบบนิเวศ จากการสำรวจ สิ่งมีชีวิต และสภาพแวดล้อมในแปลงพืชอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อการตัดสินใจ เลือกใช้วิธีการป้องกันกำจัดอย่างถูกต้องและเหมาะสม

พิจารณาเลือกวิธีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)

เขตกรรม | วิธีกล | ฟิสิกส์ | ชีววิธี | สารสกัดจากพืช / สารเคมี | กฎหมาย

ตัวอย่าง ตารางเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตข้าว

รายการ	ค่าใช้จ่ายในแต่ละแปลงเรียนรู้ (บาท)	
	แปลงเกษตรกร พื้นที่ 1 ไร่	แปลง ไอพีเอ็ม พื้นที่ 1 ไร่
1. ค่าเช่าแปลง	-	-
2. ค่าดีนา ค่าทำเทือก และค่าน้ำมัน	350.00	350.00
3. ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว และค่าหว่าน	460.00	300.00
4. ค่าสารกำจัดวัชพืช และค่าฉีด	380.40	380.40
5. ค่าสารกำจัดแมลง และค่าฉีด	403.20	0.00
6. ค่าสารกำจัดเชื้อรา และค่าฉีด	282.70	82.50
7. ค่าปุ๋ย และค่าหว่านปุ๋ย ครั้งที่ 1	270.90	113.50
8. ค่าปุ๋ย และค่าหว่านปุ๋ย ครั้งที่ 2	220.50	113.50
9. ค่าปุ๋ย และค่าหว่านปุ๋ย ครั้งที่ 3	220.50	0.00
10. ค่าปุ๋ย และค่าหว่านปุ๋ย ครั้งที่ 4	167.00	113.50
11. ค่าปุ๋ยเกล็ด 13-0-46 และค่าฉีด	66.50	0.00
12. ค่าแคลเซียม โบรอน และค่าฉีด	62.40	0.00
13. ค่ารถเกี่ยวข้าว	500.00	500.00
14. ค่ารถขนข้าว	150.00	150.00
15. ค่าแรงงาน	1,856.25	1,856.25
รวมต้นทุนการผลิต	**5,390.35**	**3,959.65**

ผลลัพธ์ที่ได้จากการเปรียบเทียบ

- วิธีการปฏิบัติ
- วิธีการควบคุมศัตรูพืช
- ปริมาณศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ
- ผลผลิต
- ต้นทุนการผลิต
- กำไรสุทธิ

ตัวอย่าง ต้นทุนการผลิตข้าว

รายการ	แปลงศึกษา	
	เกษตรกร	ไอพีเอ็ม
ต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)	5,390	3,959
ผลผลิตที่ได้ (กิโลกรัม/ไร่)	800	746
ราคาข้าว (บาท/กิโลกรัม)	6.4	6.4
จำหน่ายได้ (บาท/ไร่)	5,120	4,744
กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	**-270**	**785**

ข้อมูลจากการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนเกษตรกร ในโครงการแปลงสาธิตการทำนาในที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา

“ลดต้นทุนการผลิต ชีวิตปลอดภัย เกษตรกรใส่ใจสิ่งแวดล้อม”

กลุ่มส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอารักขาพืชและดินปุ๋ย
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร